

# INFO LGOG KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring Ter Horst  
Opgericht 1 januari 1974



K O N I N K L I J K

**LGOG**

1989 no 0; 1990 no 1 en 2; 1991 no 3 en 4; 1992 no 5 en 6; 1993 no 7 en 8;  
1994 no 9 en 10; 1995 no 11, 12 en 13; 1996 no 14 en 15; 1997 no 16 en 17;  
1998 no 18 en 19; 1999 no 20 en 21; 2000 no 22 en 23; 2001 no 24 en 25; 2002  
no 26 en 27; 2003 no 28 en 29; 2004 no 30 en 31; 2005 no 32 en 33; 2006 no  
34 en 35; 2007 no 36 en 37; 2008 no 38 en 39; 2009 40 en 41; 2010 no 42 en  
43; 2011 no 44 en 45; 2012 no 46 en 47; 2013 48 en 49; 2014 no 50 en 51;  
2015 no 52 en no 53; 2016 no 54 en 55; 2017 no 56 en 57; 2018 no 58 en 59

#### INFO LGOG KRING TER HORST

Negenentwintigste jaargang, nummer 59, september 2018

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap  
kring Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt twee maal per jaar. De oplage is 200 exemplaren.

#### REDACTIE INFO LGOG

Dhr. J.H. Jenniskens (Jos)  
Engelerveld 14, 5961 DP Horst.  
Telefoon: 077 398 2948  
Telefoon: 06-13636386  
e-mail: [josjenniskens@home.nl](mailto:josjenniskens@home.nl)

Dhr. J.T.L. Duijf (Jan)  
Kloosterstraat 19, 5961 GE Horst  
Telefoon: 077 398 8322  
e-mail: [jtlduijf@hetnet.nl](mailto:jtlduijf@hetnet.nl)

Redactieadres: Engelerveld 14, 5961 DP Horst

# INHOUDSOPGAVE

<i>Van de redactie</i>	4
<i>Het woord is aan de voorzitter</i>	5
<b>Column:</b> Historische sensatie (15). Wim Moorman	7
<b>Artikelen</b>	
Ter Voert in de Echo	9
Een voormalig Hallehuis in Sevenum	13
Eerbetoon aan Broekhuizenvorster gesneuvelden	15
Het Hôrster hondje	23
Het ongeluk met Sef Deckers	25
Eerste stenen met chronogrammen in kerken	27
Venlose peperkoeken voor de vrouwe van Wylich	35
Gegevens gekoppeld in de Oudheidkamer	41
<b>Column:</b> Zoektocht naar een crypte. Xavier van Dijk	43
<b>Bestuurszaken</b>	
Programma 2018	51
Lezingen, cursussen en excursies	51
Bestuur LGOG kring Ter Horst	52

## VAN DE REDACTIE

De voorzitter geeft in zijn bijdrage aan dat deze INFO vernieuwd is. In ieders geval is de uitstraling anders. De scribenten zijn gelijk gebleven, ook deze keer hebben we een keur aan artikelen op kunnen nemen.

Deze INFO bevat ook de laatste “Historische sensatie”. Wim Moorman heeft aangegeven dat na 15 columns zijn inspiratie op is en hij wil stoppen met zijn vaste rubriek.

Wim hartstikke bedankt, je wist met jouw bijdrage de mensen vaak te laten glimlachen maar ook zette je ons aan tot nadenken. Zelfs, zoals in deze INFO, kun je een heel andere mening geven dan een artikel dat elders in deze INFO geplaatst wordt.

Een andere wijziging vindt plaats in de redactie. Jan Duijf kan wegens drukke werkzaamheden geen tijd meer vrijmaken. Jan was in onze redactie de contactpersoon tussen de scribenten en de redactie. Hij herinnerende de mensen aan de uiterste inzenddatum en redigeerde de artikelen voordat ze hun uiteindelijke vorm kregen in de INFO.

We zullen het enthousiasme van Jan missen ook daar waar hij een verbinding legde tussen de Cultuurhistorie en het Landschap.

Zo zie je maar dit is een INFO met een klein rouwrandje. Maar het bestuur wil op korte termijn de redactie aanvullen. In januari komt immers weer een nummer uit. Mogelijk dat we dan ook bijdragen in het kader van 800 jaar Horst kunnen plaatsen b.v. “Hoe lang bestaan onze kerkdorpen?”.

Jan en Wim nogmaals bedankt voor jullie inzet.

*De halve redactie.* ◀

## HET WOORD IS AAN DE VOORZITTER EEN NIEUW JASJE...

*Marcel van den Munckhof, (voorzitter)*

Bij het openslaan van deze INFO ziet u dat het LGOG een nieuw jasje heeft gekregen. Na jarenlang het oranje/blauwe logo met de provincie en de leeuw, is met ingang van dit seizoen het nieuwe herkenningsteken in gebruik genomen: andere kleuren en een nieuwe uitstraling. Een vernieuwing bij een seizoen dat voor onze kring ook weer bijzonder gaat worden.

Want in 2019 is het immers 800 jaar geleden dat de Heer van Borne aan de Abdij van Averbode het recht van patronaat en personaat van de kerken van Blerick en Berkel geeft. Natuurlijk, op de plaats waar nu de gemeente Horst aan de Maas is, waren al lang voor die tijd nederzettingen! Het gaat dus niet om te vieren dat Horst als zodanig 800 jaar bestaat; er wordt gevierd dat in 1219 Horst (of eigenlijk Berkele) kerkelijke rechten kreeg. Onze kring heeft in 2015 hier al aandacht aan besteed, tijdens de lezing over de Norbertijnen door dr. J. Sanders (zie de website van onze kring, [www.lgogterhorst.nl](http://www.lgogterhorst.nl) onder terugblik, 16 september 2015). De gemeente heeft een mooi bedrag ingezet zodat de speciaal opgerichte stichting activiteiten kan ondersteunen voor deze viering. Een van onze bestuursleden heeft zitting in het bestuur net als enkele leden van onze kring. LGOG Kring Ter Horst voelt zich dus nauw betrokken bij de viering!

Wij willen dit ook in ons programma tot uiting laten komen. We zullen proberen om in de activiteiten van 2019 zoveel als mogelijk een verband te leggen met de viering van dit jubileum. Zo gaan wij begin januari een bezoek brengen aan de Horster kerk. Ons oud-bestuurslid, Xavier van Dijk, is in de zomer druk bezig geweest met het in kaart brengen van het graf van de heren Van Wittenhorst. Tijdens de eerste bijeenkomst van het nieuwe jaar zullen wij ter plekke gaan kijken; natuurlijk ook aandacht dan voor de monumenten in deze prachtige kerk.

In april hebben we een lezing op het programma staan over het originele document uit 1219 waarin verwezen wordt naar de rechten over de kerken. Het document wordt dan ontleed en

becommentarieerd door een classicus en enkele dagen later willen we een eendaagse excursie naar België organiseren, naar de Norbertijner abdij van Averbode waar "alles is begonnen". Het originele document wordt hier bewaard; uiteraard willen wij dat dit document aan de deelnemers van de excursie tentoon wordt gesteld!

De jaarvergadering van maart gaat over de familie Van Wittenhorst en dan met name over de schilderwerken; wellicht dat in het najaar hier met een meerdaagse excursie (de data 28 en 29 september worden hiervoor in optie genomen) een vervolg aan kan worden gegeven door de schilderijen in werkelijkheid te gaan zien.

Leopold Haffmans, geboren in Horst en lid van de Tweede Kamer vlak voor de vorige eeuwwisseling, wordt besproken in de januari-lezing. In 2005 is Ragdy van der Hoek op dit onderwerp gepromoveerd aan de Universiteit van Nijmegen en hij komt hierover een lezing houden.

De sigarenindustrie in Horst en omgeving, een tamelijk onbekend gegeven heden ten dage, komt in de loop van dit jaar ook aan de beurt, net als de bevrijding van onze gemeente in 1944, volgend jaar dus 75 jaar geleden. En om ons niet alleen tot de kern Horst te beperken: we zijn van plan een cursus over de streekgeschiedenis aan te bieden: dus meer dan de plaats Horst alleen!

Volop activiteiten bij gelegenheid van het jubileum. Maar ook voordat het zover is zijn we actief. We starten het seizoen met een lezing over de Romeinen in Limburg; in november staan we stil bij de viering van het einde van de Eerste Wereldoorlog, precies een eeuw geleden. En in december gaan we de geschiedenis van het vermenigvuldigen in detail bekijken...

Het jubileum dat onze kring zelf viert (op 1 januari 2019 is de kring 45 jaar oud – of jong) heb ik nog niet genoemd, maar daar zal ongetwijfeld ook nog aandacht aan worden besteed: we vinden 800 jaar belangrijker dan onze eigen 9e lustrum! Het bestuur hoopt dat u geïnspireerd zult worden door onze activiteiten en wij hopen u te mogen begroeten. Neem gerust familieleden of vrienden mee, zij vinden onze activiteiten misschien ook interessant. Iedereen is van harte welkom, want de geschiedenis is van ons allemaal!

Mede namens mijn collega's van het bestuur wens ik ons allen een mooi seizoen toe!

## **HISTORISCHE SENSATIES (15)**

### **Grafkelder opgraving**

*Wim Moorman*

Ik veronderstel dat het bekend is: de grafkelder van de familie Van Wittenhorst, de voormalige bewoners van kasteel Huis ter Horst, ligt ergens onder de vloer van de Sint-Lambertuskerk. De grafkelder is niet toegankelijk omdat na de Tweede Wereldoorlog de vloer van de nieuwe kerk er overheen is gelegd. De grafkelder is in 1924 al eens geopend, waarvan gedetailleerd verslag is gedaan. Kort na de Tweede Wereldoorlog is de kelder nogmaals geopend.

De huidige pastoor-deken, Alexander de Graaf Woutering, koestert al jaren de wens de grafkelder opnieuw te openen en daarna permanent zichtbaar te maken. Die wens kon in het najaar wel eens in vervulling gaan: dit voorjaar is archeologisch onderzoek verricht om de exacte locatie van de grafkelder aan het licht te brengen. Dat lijkt gelukt, waardoor niets de opgraving van de grafkelder meer in de weg staat.

Komt het zover, dan zie ik de koppen in de lokale en regionale media al voor me: 'Historische sensatie in Horst.' Klopt dat? Zou het inderdaad een historische sensatie zijn in de zin van Huizinga ('*Het plotselinge besef dat iemand kan overvallen even contact te hebben met het verleden*', '*Een extatische gewaarwording*')? Mij dunkt eerlijk gezegd van niet. Het besef even contact te hebben met het verleden? Oké. Een extatische gewaarwording? Wellicht voor deze of gene ook wel, hoewel 'extatisch' me wat al te sterk lijkt uitgedrukt. Maar het werkelijke probleem zit 'm in dat 'plotselinge'. 'Plotseling' veronderstelt iets onverwachts, iets waar je niet op bent voorbereid. En dat is nu net wat de hernieuwde opgraving ten enenmale niet is. Die opgraving is gepland, tot in de puntjes voorbereid en de uitkomst staat bij voorbaat min of meer vast.

Wat de opgraving van de grafkelder van de familie Van Wittenhorst dan wel is? Een poging tot bevrediging van nieuwsgierigheid

misschien? Ordinaire sensatiezucht? Ik ben benieuwd naar het antwoord.

Wie het weet mag het zeggen. ◀





**MUNCKHOF**



**Zorgeloos vervoer  
begint bij Munckhof**

**Tel. 077 397 8888**  
**[www.munckhof.nl](http://www.munckhof.nl)**

# GESCHIEDENIS VAN HORST PUBLIKATIES IN DE VOORMALIGE ECHO

H. G. ter Voert †

H.G. Ter Voert (1905-1984) verdiepte zich jarenlang in de regionale historie en publiceerde daarover regelmatig in de Echo.

In 1935 werd hij benoemd tot hoofd van de Lagere School in Griendtsveen. Tot aan zijn pensionering in 1970 zou hij deze functie blijven bekleden.

Hij schreef een reeks over het kasteel van Horst en zijn bewoners. Zijn artikelen bevatten een schat aan wetenswaardigheden. De redactie heeft

## De Vrede van Utrecht (11 april 1713)

De Vrede van Utrecht, het huwelijk van Maria van Wittenhorst met Antoine Uldaric Graaf van Frezin (1714) en het overlijden van haar broer Johan (1715) en de overdracht der heerlijkheid Horst van de Markiezijn aan haar schoonzoon (1716) nopen ertoe de Vrede van Utrecht nu eerst aan de orde te stellen.



Le present traité sera ratifié et approuvé par le Seigneur Roy et les Seigneurs Etats Generaux, et les lettres de ratification seront delivrees dans le terme de trois semaines, ou plus si faire se peut, a compter du jour de la signature.

En foy de quoy Nous ambassadeurs Extraordinaires et Plenipotentiaires de Sa<sup>d</sup>. Majesté, et des Seigneurs Etats Generaux, en vertu de nos Pouvoirs respectifs, avons es<sup>d</sup>. noms signé ces presentes de nos Seings ordinaires et a icelles fait apposer les cachets de nos armes. A Utrecht le vizieme avril mil sept cent treize



Muelly

Messager

 *D. Dreijck*

 *Willem Brugs*

 *B. Duffel*

 *J. de Witt*

 *van der Meer*

 *Barnabé Bede*

 *de Zenswilde*

*de Goffinga*

*Graef van Knipshuisen*

Wat betekende de vrede van Utrecht eigenlijk voor Horst? In de eerste plaats: er kwam een einde aan de oorlog, waar Horst zeer veel last van heeft gehad. En in de tweede plaats Horst kwam onder de soevereiniteit van Pruisen. De oorlogsellende te Horst tijdens de Spaanse Successie oorlog (1702-1713) was daarmee voorbij. Horst heeft aan het Pruisische regiem o.a. te danken dat het katholiek gebleven is; al hebben de Wittenhorsten daar ook veel aan bijgedragen.

Het Overkwartier (met uitzondering van Erkelenz) werd bij de Vrede van Utrecht aan Pruisen toegewezen, doch met uitdrukkelijke voorwaarde, dat er katholieke godsdienst in alle opzichten gehandhaafd moest worden. Processies, bedevaarten, begrafenissen, kortom alle openbare kerkgebruiken moesten onveranderd blijven.

Wat de inbezitneming van het Overkwartier door Pruisen betreft, kunnen we ons tot Horst beperken.

In de gerichtspocollen (gedingen) der schepenbank van Horst, is d.d. 20 mei 1713 geregistreerd, dat die dag als commissarissen van de Pruisische koning waren aangekomen: de heer Generaal Luitenant Vrijheer van Heijden en de heer Geheim Regeringsraad en Vice-Kanselier Hymmen. Zij brachten aan het in vergadering bijeen zijnde gericht (= de schepenbank) ter kennis, dat, volgens de bepalingen van de te Utrecht gesloten en geratificeerde traktaten tussen de Duitse Keizer en de Koning van Pruisen, alsook tussen Pruisische Koning en de Franse Kroon en tussen de Franse Kroon en de Staten Generaal, buiten hetgeen Zijne Majesteit van Pruisen reeds van het Overkwartier in zijn bezit had, aan hem ook nog afgestaan waren de ambten Kriekenbeek en Kessel.

Daardoor had Zijne Koninklijke Majesteit hen gevolmachtigd om nu bezit te nemen van deze ambten, waaronder de heerlijkheid Horst.

Zij deden dat op de meest formele wijze, te overstaan van het gericht en in tegenwoordigheid van notaris Johan Bieben en getuigen.

Namens Zijne Maj. spoorden zij het gericht aan, voortaan alleen de Koning van Pruisen als hun landsheer en hoogste overheid te beschouwen en te erkennen en zich alleen van hem of zijn gemachtigden te laten gebieden of verbieden. De landsheerlijke inkomsten zoals beden, subsidiën, domeinen, licenten, tollën en hoe ze ook genoemd mochten worden, moesten met ingang van 12 mei 1713 alleen aan de Pruisische Koning en aan niemand anders betaald worden. Er werd deze waarschuwing bij gegeven, dat degenen, die in strijd hiermee handelden, als ongehoorzame onderdanen zouden worden beschouwd.

Zijne Majesteit was van zijn kant genegen, de vrijheden en privileges van de getrouwe onderdanen te handhaven en hun werkelijke blijken van zijne koninklijke genade te geven, zoals dit alles te zien was op een gedrukt plakkaat, dat reeds gepubliceerd en op de kerkdeuren aangeplakt was.

Verder werd gevraagd of de ambtenaren en de schepenen ook gewoon waren ambtshalve een eed aan de soeverein af te leggen. Neen, was het antwoord, zij werden door de jurisdictieheer benoemd en legden ook voor hem een eed af, hetzij dan dat aan de soeverein de huldiging geschiedde.

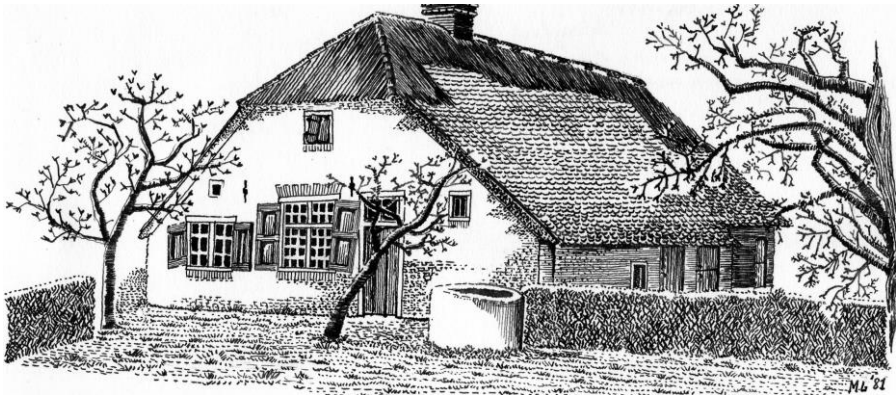
Met de handdruk, in plaats van een eed, van de aanwezige gerichtspersonen namen de commissarissen aan, dat men zich aan alles wat hierboven vermeld en geordonneerd was, zou onderwerpen en zich overal als getrouwe onderdanen van Zijne Kon. Majesteit in Pruisen zou gedragen. De gerichtspersonen zouden ongetwijfeld bij anderen niet "aenstooten" (?) en door Zijne Majesteit ten volle beschermd worden.

Tot zover het gerichtsprotocol van Horst d.d. 20 mei 1713. ◀

# EEN VOORMALIG HALLEHUIS IN SEVENUM

*Mart Lenssen*

Het maken van tekeningen is een (geslaagde)hobby van Mart Lenssen. Zijn motto hierbij is het "Samen geschiedenis ontdekken".



## *Kerstjens Kueb Steeghoek Sevenum*

Deze pentekening heb ik gemaakt in 1981 na het afsluiten van een onderzoek naar dit historisch boerderijtje. Het hallenhuis was gelegen aan de Helenaveenseweg nr. 9.

Opdracht hiertoe werd verstrekt door het gemeentebestuur van Sevenum. Begeleiding vond plaats door de Stichting Historisch Boerderij Onderzoek. Het boerderijtje werd helemaal opgemeten en in tekeningen vastgelegd. Ook vond er een onderzoek plaats naar de bewoningsgeschiedenis. De rapportage en tekeningen berusten in het archief van genoemde Stichting.

Na de vastlegging werd het door een storm gedeeltelijk verwoeste boerderijtje afgebroken. Begin jaren tachtig werd het zo origineel mogelijk opgebouwd aan de Luttelseweg te Sevenum door Harrie van der Kolk. Het voorhuis was zo origineel mogelijk en de stallingen en deel kregen een modernere uitstraling.

Het zou te ver voeren om de gehele geschiedenis in dit artikel te verhalen. Belangstellenden verwijs ik naar de SHBO te Arnhem.

In de rapportage zit echter een onjuistheid in de bewoningsgeschiedenis. Deze wil ik in dit artikel herstellen.

Vanaf 1830 tot 1856 waren de erfgenamen van Hendrik Hoex eigenaar. In de rapportage noem ik de Gijsens (Joannes, Petrus, Joannes) als bewoners van de Hoex-plaats tussen 1686 en 1790. Dit is echter onjuist. In de schattingslijsten vindt men de Gijsens op de Classenplats in den Eigen. De boerderij aan de huidige Helenaveenseweg was echter al die tijd in bezit van de familie Hoecks. (Met dank aan Petran Kerstjens). Familienamen die voorkomen zijn: inden Huyck, ingen Hoek, Hoeks, Hoex.

De eerste kadastrale kaart van Sevenum uit ca 1825 geeft als toponiem "In den hoek". Zeer waarschijnlijk is de familienaam Hoex afgeleid van dit toponiem. ◀



**FA. H. THEUNISSEN & ZN**  
dakbedekkingen  
sinds 1927

Noordsingel 11, 5961XW Horst  
Telefoon 077-3981420  
Telefax 077-3988603  
Internet [www.theunissen-dakbedekkingen.nl](http://www.theunissen-dakbedekkingen.nl)

# EERBETOON AAN BROEKHUIZENVORSTER GESNEUVELDEN

*Jeu Derikx*

Het sneuvelen van sergeant Clevis en Derks in de meidagen van 1940, de Exhumatie van militairen uit Broekhuizenvorst en de herbegrafenis op het Ereveld de Grebbeberg te Rhenen.



## **Petrus Clevis**

Dienstplichtig sergeant Petrus Clevis, roepnaam Pierre, werd geboren op 8 maart 1911 in Broekhuizenvorst. Hij was bakker van beroep en had in 1931-1932 zijn dienstplicht vervuld. In april 1939 was hij weer opgeroepen vanwege de mobilisatie van de Nederlandse strijdkrachten. In mei 1940 diende hij bij de 3e compagnie van het 2e bataljon, 26e Regiment Infanterie.

Zijn eenheid bemande een aantal kazematten en stellingen bij Katwijk aan de Maas. Op 10 mei 1940 was sergeant Clevis commandant van kazemat S 115.

Daar werd geprobeerd te voorkomen dat de Duitsers bij Mook de Maas over zouden steken. De brug was al op een eerder moment opgeblazen, waarop de Duitsers probeerden onder zwaar geschut aan de overkant te komen. Enkele kazematten, waaronder die van Clevis, werden hevig onder vuur genomen. Een eerste treffer schakelde de lichte mitrailleur uit, waarna Clevis zich met zijn geweer verder probeerde te verdedigen. Een volgende granaat drong echter de bunker binnen, waarbij hij om het leven kwam.



Clevis werd in 1946 postuum het Bronzen Kruis toegekend, met de volgende overweging: "Heeft zich door moedig optreden tegenover den vijand onderscheiden, door als commandant van Kazemat 115 S, in het gevecht bij Mook op 10 mei 1940, zijn kazemat met grote hardnekkigheid gedurende zes uren te verdedigen en verschillende overgangspogingen over de Maas af te slaan. De verdediging voortgezet, ook nadat de lichte mitrailleur door een voltreffer was vernield, totdat hij door een tweede voltreffer sneuvelde."



### **Gerardus Derks**

Dienstplichtig soldaat

Johannes Gerardus Derks werd geboren op 1 juli 1911 in Wanssum en woonde in Broekhuizenvorst. Zijn beroep was rozenkweker. In 1931 had hij zijn dienstplicht vervuld en in april 1939 werd hij gemobiliseerd. Hij diende bij de 2e compagnie van het 3e bataljon, 26 Regiment Infanterie. Evenals zijn dorpsgenoot Pierre Clevis, was soldaat Derks verantwoordelijk voor de verdediging van de Maas.

Zijn sectie bemande kazemat 141 G, bij Grubbenvorst. In eerste instantie lukte het de compagnie waartoe Derks behoorde de Duitsers te beletten de rivier over te steken. Zij wisten diverse aanvallen af te slaan, totdat de mitrailleur in de kazemat werd uitgeschakeld. De Duitsers wisten daardoor de Maas over te steken, waarop de groep besloot zich terug te trekken. Johannes Derks sneuvelde hierbij, samen met twee andere soldaten.

## Exhumatie militairen Broekhuizenvorst.

In de vroege morgen van 10 mei 1940 tijdens de inval van de Duitsers sneuvelden 2 militairen uit Broekhuizenvorst voor hun vaderland. Na enkele weken werden beide militairen naast elkaar op het kerkhof in hun woonplaats te Broekhuizenvorst begraven. In 1941 werd door de bevolking een monument ( een soldaat rustend op zijn geweer) opgericht ter nagedachtenis aan deze twee jonge



dorpsgenoten. Het monument met de beide graven lag voor de hoofdingang van de kerk. In de loop der jaren was het monument flink aangetast en aan restauratie toe.

In november 1999 werd besloten het monument "de Soldaat" schoon te maken en te herstellen. Er werd ook besloten het monument te verplaatsen, waarom is nogal onduidelijk. Het zou niet passen voor de ingang van de kerk. Er zou ruimte moeten komen voor nieuwe graven. In juni 2000 werd het monument verplaatst tegen de kerkmuur aan de noordzijde, overigens een mooie plek. Militaire graven hebben een andere status dan de particuliere graven. Bij navraag in mei 2003 door de heer H. Steenmetz van de Oorlogsgraven Stichting OGS in bijzijn van de heer Jeu Derikx van de Historische Kring Broekhuizen/Vorst aan de kerkhofbeheerder of de graven geruimd waren. Er werd stellig beweerd dat de graven geruimd waren. Het werd echter sterk in twijfel getrokken. Er was geen



bewijs. Het was de consul van de OGS H. Steenmetz, de nabestaanden en vele anderen een doorn in het oog dat de twee mannen in een niet aanwijsbaar graf lagen. Na ruim 15 jaar over en weer kwam eind 2017 het bericht van het Ministerie van Defensie tot openen van de graven. Op maandag 14 mei 2018 werden de graven door BIDKL (Berging en Indicatie Dienst Koninklijke Landmacht) geopend en de stoffelijke resten van P.J.J. Clevis en J.G. Derks geëxhuméerd (opgegraven). Van beide waren veel stoffelijke resten, de militaire schoenen van beiden en enkele knopen van hun uniform. Soldaat Derks had zijn helm nog op. De Berging en Indicatie Dienst Koninklijke Landmacht was vol lof over de ontvangst en begeleiding in Broekhuizenvorst tijdens de exhumatie.

### **Herbegravenis**

Op 24 mei 2018 werden beide soldaten herbegraven op Ereveld de



Grebbeberg te Rhenen.

Onder grote belangstelling werd om 11.00 uur sergeant Pierre Clevis met militaire eer ter aarde gesteld. Voorafgegaan door een trommelaar werd het kistje met de stoffelijke resten naar de

begraafplek gedragen. De predikante verwoorde het geheel heel mooi. De trompetter speelde de Last Post en de Reveille. De nabestaanden en aanwezigen uit Broekhuizenvorst zongen het Vorster Dorpslied onder begeleiding van Bert Clevis op het euphonium. Namens de OGS, Historische Kring Broekhuizen/Vorst en 4 mei comité Broekhuizen/Vorst, familieleden en aanwezigen werden bloemen gelegd. De bescheiden werden in ontvangst genomen door neef Bert Clevis.



Om 14.00 uur werd soldaat Grad Derks met dezelfde ceremonie ter aarde gesteld. Daar van de familie Derks geen nabestaanden zijn bleven de familieleden van Pierre Clevis aanwezig.



Ook hier werd het Vorster Dorpslied gezongen. Beide

soldaten hadden immers 78 jaar naast elkaar in een graf gelegen op het kerkhof te Broekhuizenvorst en liggen nu ook naast elkaar.

Daar Grad rozenkweker was heeft de predikante een witte roos meegenomen en verwoorde alles prachtig. De bescheiden van soldaat Derks werden in ontvangst genomen door Jeu Derikx van de Historische Kring Broekhuizen/Vorst. De bescheiden van Grad Derks werden geschonken aan defensie en krijgen een plek in museum kazerne Oirschot. Enkele aanwezigen hadden moeite om hun emoties te bedwingen. Het was een heel indrukwekkende gebeurtenis. Nu hebben de beide jongens hun eeuwige rustplaats op het mooie Ereveld de Grebbeberg.



## Ereveld de Grebbeberg te Rhenen



Op dit Ereveld liggen meer dan 850 militairen begraven die in de meidagen van 1940 zijn gesneuveld. Sinds 1946 worden op de Grebbeberg regelmatig militairen herbegraven die elders in die meidagen en in een familiegraf lagen begraven.

Hier is in de jaren negentig ook herbegraven Arnold Willems uit Overloon, gesneuveld 10 mei 1940 te Broekhuizen en op 22 mei 2014 Wouter Keijman uit Rhenen eveneens gesneuveld 10 mei 1940 te Broekhuizen. ◀.

Bron:  
St Historische Kring Broekhuizen-Vorst  
Ereveld De Grebbeberg  
Oorlogsgravenstichting



## Aangenaam: Meander Grondverwerving en Advies

Meander is een onafhankelijk, middelgroot adviesbureau op het gebied van onroerende zaken. Vanuit ons hoofdkantoor en regiokantoor bedienen wij rijksinstaties, provincies, lokale overheden, nutsbedrijven en andere opdrachtgevers.



Kijk voor meer informatie op [www.meanderbv.nl](http://www.meanderbv.nl)  
of neem contact op met ons hoofdkantoor op tel. (0485) 33 65 43





# HET HÔRSTER HUNDJE

Wim Moorman

## Over de herkomst van een volksversje

*Hedde dôrs?*

*Dá godde noar Hôrs*

*Doa stiët en hundje*

*Dát pist ow in ut mundje*

Een nonsensversje, een spotrijmpje zo je wil, dat kinderen die zeuren dat ze zo'n dorst hebben de mond moet snoeren, maar ook de spot drijft met Horst. Wie is de schepper? Hoe oud is het? Waar komt het vandaan? Hoe wijdverspreid is het? Hoe uniek? Stuk voor stuk even interessante als lastig te beantwoorden vragen.

Het versje is van generatie op generatie mondeling overgeleverd. Dat maakt het onmogelijk de naam van de bedenker te achterhalen. Ook de ouderdom laat zich niet vaststellen. En de plaats van ontstaan al evenmin.

Valt er dan helemaal niets over het versje te zeggen? Toch wel. Zo is het onwaarschijnlijk dat het van Horster oorsprong is: waarom zouden Horstenaren zichzelf voor de gek houden? Eerder moet worden gedacht aan een plaats in de nabije omgeving van Horst. Welke? Ook daarover valt niets met zekerheid te zeggen. Vast staat dat het versje in elk geval in Sevenum, Venlo, Venray en de kernen van de voormalige gemeente Meerlo-Wanssum bekendheid geniet of genoot.

Uniek is het versje niet. Zowel in de buurt van Groesbeek als in de buurt van Oosterhout (Noord-Brabant) bevindt zich een gehucht met de naam (De) Horst. In beide buurtschappen bestaan of bestonden lokale (dialect)versies van hetzelfde versje. Van de Oosterhoutse versie is aangetoond dat die ten minste al in 1891 bestond. Het Groesbeekse hondje is overigens, net als het Horster, vereeuwigd in een beeld.

In theorie zou het versje van het ene (De) Horst naar het andere kunnen zijn overgewaaid. Waarschijnlijk is dit niet. Meer voor de hand liggend is dat de verschillende Horster versies lokale varianten zijn op een eerder bestaand versje met een ruime verspreiding in Nederland en Vlaanderen. De tekst daarvan is min of meer identiek aan die van de Horster varianten, met dien verstande dat het ruimer verspreide versje niet de oproep bevat om bij dorst naar Horst te gaan, maar naar een telg van de familie Worst die in het bezit is van een hond. Die telg kan Berend zijn of Jan(tje) of Janneke of – zoals in Venray – Jaentje:

*Hedde zónnen daorst?  
Gót nor Jaentje Waorst  
Dén hit 'n heundje,  
dá pist òw ien òw meundje*

In andere varianten is sprake van Hans(je) of Hannes Worst en Hansworst. Hanswurst (Hans Wurst) is een wat sullige toneelfiguur, die vanaf 1519 in Duitsland opdook in komedies. In Nederland was Hansworst behalve een personage in toneelstukken aanvankelijk ook de komische hoofdfiguur van de oud-Hollandse poppenkast. Mogelijk staat deze Hansworst aan de bron van het versje en zijn alle andere versies, inclusief de Horster, latere varianten op het origineel. Opmerkelijk is overigens dat Hanswurst niet opduikt in de Duitse versie van het versje. Dit in tegenstelling tot Frau Wurst:

*Hast du Durst?  
Dann geh zu Frau Wurst  
Die hat ein kleines Hündchen  
das pinkelt dir ins Mündchen*

Wat de Horster varianten van het versje onderscheidt van de meeste andere is dat de dorstige het advies krijgt zijn of haar dorst te lessen in een plaats, terwijl hem of haar in andere versies wordt aangeraden naar een (mans)persoon te gaan. Waarmee het Horster hondje toch bijzonder is. ◀

# HET ONGELUK MET SEF DECKERS

*Harrie Raaijmakers*

Dit vreselijke ongeluk kan ook aan de oorlog toegeschreven worden.

*Zuster Verona: Op 7 april 1945 was het te koud om zonder kachel school te doen. Tegen de middag gebeurde hier een vreselijk ongeluk door onvoorzichtigheid van een man. Zes kinderen kregen brandwonden en een jongen van dertien jaar overleed na een ontzettend lijden. Over het hele lichaam was hij verbrand.*

Na gesprekken met Piet en Martien Deckers, broers van Sef, is de volgende reconstructie gemaakt:

Jozef Willem Deckers, roepnaam Sef, was geboren op 18 januari 1932 en overleed op 8 april 1945. Hij was één van de twaalf kinderen van Willem en Marie Deckers-Versteegen uit America. Zijn oudere broer Jan (1930) werkte aanvankelijk in Oirlo, maar omdat vader nog in Duitsland als dwangarbeider werkzaam was, bleef hij thuis werken en ging Sef naar zijn oom. Deze jongen was een echte “prutshannes” en speelde veel met de kogels die achtergebleven waren. Telkens was het goed afgelopen. Het ongeluk gebeurde in de omgeving van Castenrayseweg 24, een klein stukje van de weg af. Sef werkte op de bewuste dag bij zijn oom Frans Versteegen op de Molenhoek in Oirlo. De munitie lag in een kuil. Ze zouden de rotzooi eens flink gaan opruimen. De Britten hadden veel munitie achtergelaten. Kisten vol, maar ook zakken met pijpjes kruit. Het ging juist om die zakjes, waarvan men kleding maakte. Het kruit verdween in de kisten. Men zou al het kruit opladen en met paard en wagen naar de hei, Gunhoekweg brengen. Frans stak rond de middag een sigaret op en was onvoorzichtig door het peukje in de kuil te gooien. Er ontstond een geweldige brand, waar Sef het slachtoffer van werd. Met zand werden de vlammen gedoofd, maar het leed was al geschied. Oma Versteegen sloeg een schort om hem heen. Sef werd met een Britse wagen naar het ziekenhuis in Deurne gebracht.

Frans ging intussen op de fiets naar zijn zus Marie in America om te zeggen dat er iets met Sef was. Hij zou zich gebrand hebben aan de “sopketel” (een ketel waarin varkensvoer gekookt werd).



Moeder en Jan gingen na lang aandringen naar Deurne en kwamen bij Sef, die geheel ingezwachteld was als een mummie. Hij was volledig bij kennis. Volgens de dokter zouden de zenuwen doorgebrand zijn, waardoor hij geen pijn zou hebben. Sef vertelde moeder wat er precies gebeurd was. Hij zei nog: Ik zal zorgen dat vader vlug uit Duitsland komt. Het ongeluk is gebeurd op 7 april 1945 om 12.00 uur en de dood trad twaalf uur later in. Bij de begrafenis in America was een schoolklas uit dat dorp aanwezig. Toen vader uit Duitsland terugkwam, ging het hele gezin met paard en wagen naar Oirlo om de plaats des onheils te bezoeken. Frans vertelde zich heel schuldig te voelen. ◀



# EERSTE STENEN MET CHRONOGRAMMEN IN KERKEN VAN GEMEENTE HORST A/D MAAS

*Jörgen Dinnissen en Pierre van Rijswijk*

De eerste steen van een kerk is het symbolische begin van de (her)bouw van het kerkgebouw. Soms werd in de tekst op zo'n steen een chronogram verwerkt. Een chronogram is een - meestal Latijnse - tekst waarin een jaartal verborgen is. Dat betekent dat alle letters die bij de Romeinen ook voor een getal werden gebruikt samen een jaartal opleverden. Bovendien moest in ieder woord tenminste één dergelijke letter voorkomen. De letters die in aanmerking kwamen zijn M, D, C, L, X, V en I. In deze bijdrage gaan we in op verborgen jaartallen van Horst – Lambertus 1950, Lottum 1951, Melderslo 1951 en Sevenum 1954 op hun eerste stenen.

Uit onze eerste inventarisatie blijkt dat de meeste kerken, dit zijn tien van de zeventien kerken van de gemeente Horst aan de Maas geen eerste steen hebben: America, Broekhuizenvorst, Griendtsveen, Grubbenvorst (of heeft die wel een eerste steen?), Hegelsom, Kronenberg, Meerlo, Meterik, Swolgen en Tienray.

Bij de andere zeven kerken is dat wel het geval. Drie ervan zonder een chronogram en vier ervan met. Een chronogram? Dat wil zeggen, een - meestal Latijnse - tekst waarin een jaartal verborgen zit. De letters die ook een getalswaarde hebben worden afwijkend gepresenteerd op de eerste steen. Als deze getallen worden opgeteld is het resultaat een jaartal. De volgende hoofdletters hadden in het Latijn tevens de betekenis van een cijfer:

M = 1000

D = 500

C = 100

L = 50

X = 10

V (U) = 5 deze letters werden in het Latijn door elkaar gebruikt

I = 1

## Eerste stenen zonder chronogram

Wat staat er in Broekhuizen, Horst - Norbertus en Evertsoord op de eerste stenen van de kerk?

### Broekhuizen – Nicolaas

Tekst: VERWOEST 1944 / OPGEBOUWD 1949 / L. LINNSEN / PASTOOR.

### Horst – Norbertus

Tekst: [Christusmonogram of Chi-Rho symbool] IK BEN DE HOEKSTEEN 28-4-1963

Merk op, het christusmonogram is volgens een traditie de afkorting van Christus in het Grieks. Volgens een andere traditie gaat het om de Griekse beginletters van het Latijnse Christus Rex (Nederlands: Christus Koning).

### Evertsoord – OL-vrouw-onbevlekt-ontvangen

Tekst: + ME POSUIT + / PATER / EMM. TEUNISSEN O.M.I. / + 26 6 55 +

Vertaling: Pater Emm. Teunissen O.M.I. heeft mij geplaatst op 26 juni 1955.

## Eerste stenen met chronogram

### Horst – Lambertus met 1950 verborgen



*Eerste steen Horst - Lambertus.*

Tekst: Vnl trlnoqVe eCCLEsla LaMbertl saCra beLLO eXstlnCto  
renoVata sVrrlgo baptlsatls arCa saLVtIs IanVa CoeLI

Vertaling: Ter ere van de Enige en Drievuldige rijs ik, heilige kerk  
van Lambertus, hersteld op nu de oorlog voorbij is, als een schatkist  
van heil voor de gedoopten, deur van de hemel.

Chronogram: 1 x M = 1000; 6 x C = 600; 6 x L = 300; 1 x X = 10; 6 x  
V = 30; 10 x I = 10. Samen 1950.

**Lottum – Gertrudis met 1951 verborgen**



*Eerste steen Lottum.*

Tekst: In annl sanCtI JUbILatIone InUasore fortIter ConCUsso,  
DeUoTUs popULUS ple Me posUIt

Vertaling: In de Jubel van het Heilige Jaar heeft het toegewijde volk,  
nadat de bezetter met kracht was verslagen, mij met een vrome  
ceremonie geplaatst.

Chronogram: 1 x M = 1000; 1 x D = 500; 3 x C = 300; 2 x L = 100; 8  
x U = 40; 10 x I = 10. Samen 1950.

Merk op, 1950 was inderdaad een Heilig Jaar of Jubilé. Een jaar  
waarin Rome extra door pelgrims wordt bezocht en aan het begin  
waarvan de paus de Heilige Deur in de Sint Pieter opent.

Op deze steen is ervoor gekozen om iedere U en iedere V als U  
weer te geven. Meer gebruikelijk is om steeds een V te plaatsen.



Het latijn kende geen letter J. De I kan als i en als j worden uitgesproken. Vreemd is het dan ook dat hier toch de J verschijnt in jubilatione. We moeten die niettemin als een I zien om aan het jaartal 1950 te komen.

### **Melderslo – Oda eerste steen 1921 (zonder chronogram)**

In de muur van de kerk van Melderslo treffen we twee eerste stenen bij elkaar aan. De oudste en onderste komt uit 1921 en zat oorspronkelijk in de kerk die op de hoek van de Sint-Odastraat, Rector Mulderstraat en Vlasvenstraat stond. Deze kerk is aan het eind van de Tweede Wereldoorlog, op 23 november 1944, door de terugtrekkende Duitse troepen opgeblazen. In 1953 werd een nieuwe en grotere, nog altijd bestaande kerk gebouwd, 150 meter van de oude plek, op de hoek van de Rector Mulderstraat en Lochtstraat. Hier zijn zowel de oude als de nieuwe eerste steen geplaatst.



*Eerste steen Melderslo 1921.*

Tekst: TER EERE DER H. ODA VAN HARE BLINDHEID GENEZEN  
DOOR DEN H. LAMBERTUS. POSUIT: TH. CREEMERS Par. Ecc.  
MAJI 1921

Vertaling Latijnse tekst: Heeft geplaatst Th Creemers pastoor der kerk. Mei 1921

Merk op, dat hier Creemers wordt genoemd als pastoor der kerk. Deze was pastoor en deken te Horst. De eerste herder van

Melderslo, Th Mulder, werd pas op 21 september 1921 benoemd als rector.

### Melderslo – Oda met tweemaal 1951 verborgen



*Eerste steen Melderslo 1951.*

Tekst aan weerszijde links: MCMXLIII

Dit is 1944.

Tekst aan weerszijde rechts: MCMLI NON AUG

Dit is 1951 5 augustus

Merk op, het lijkt voor de hand te liggen dat NON AUG een afkorting is voor NONO AUGUSTO en dat zou dan betekenen op de negende augustus. Maar de ceremonie van de eerste steenlegging heeft niet plaatsgevonden op 9 augustus 1951, maar op zondag 5 augustus 1951, zo staat in het boek *Melderslo Destijds* op pagina 82. Dit laatste lijkt het meest aannemelijk. Immers in 1951 was 5 augustus inderdaad een zondag en 9 augustus dus een donderdag. Het is niet erg waarschijnlijk dat zo'n plechtigheid op een gewone donderdag zou zijn gepland. Hoe zit dit dan? Dit raadsel bleek op te lossen met kennis van de eigenaardigheden van de Romeinse kalender.

Die kalender kende een paar opmerkelijke namen voor bepaalde dagen. Zo had je de Idus. Dat was in sommige maanden de vijftiende dag van de maand en in andere gevallen de dertiende. Julius Caesar werd vermoord op de Idus van maart in het jaar 44 voor Christus.

En dat was 15 maart. Daarnaast had je de Kalendae. Dat was altijd de eerste dag van de maand. Tot slot was er sprake van de Nonae. En dat was de negende dag vóór de Idus, waarbij de begin- en einddatum werden meegerekend. 13 Augustus was een Idus. En de Nonae van augustus was dus inderdaad 5 augustus! NON AUG is dus niet een afkorting van NONO AUGUSTO maar van NONIS AUGUSTIS – ‘op de Nonaedag van augustus’. NON past mooi op de beschikbare ruimte op de steen. Het Latijnse woord voor vijfde is quintus. En de afkorting daarvan moet QUINT zijn. Maar dat waren twee letters teveel om goed uit te komen. De enige andere mogelijkheid zou zijn geweest om het Latijnse cijfer voor vijf te nemen: de letter V. Maar mede omdat boven deze vijf in Romeinse cijfers al het jaartal 1951 stond, zou dat op die plek ook ongelukkig zijn uitgekomen. De gekozen oplossing lijkt dus wel vergezocht, maar kwam toch eigenlijk heel mooi uit.

Misschien is wel niet alleen voor 5 augustus gekozen omdat dat een beschikbare zondag was, maar ook omdat die datum al met al mooi op de steen kon worden gezet. In dit verband is het opmerkelijk dat aan de linkerkant niet de datum wordt vermeld waarop de oude kerk is verwoest: 23 november. Met gebruikmaking van alleen Romeinse cijfers en begrippen was dat namelijk op de beschikbare ruimte niet mogelijk.

Tekst rondom: ECCLESIA SEPTEM ABHINC ANNIS VI BELLICA  
EXCISA NOVIS HIS LOCIS IN PACE RENOVATA SURREXIT

Hier zijn twee vertalingen mogelijk.

Eerste vertaling tekst rondom: De kerk die zeven jaren geleden is verwoest door oorlogsgeweld, verrees in een tijd van herstelde vrede op deze nieuwe plek.

Tweede vertaling tekst rondom. De kerk die zeven jaar geleden is verwoest door oorlogsgeweld, verrees vernieuwd in vreedstijd op deze nieuwe plek.

Chronogram rondom: 1 x M = 1000; 7 x C = 700; 4 x L = 200; 2 x X = 20; 4 x V = 20; 11 x I = 11. Samen 1951.

Merk op, 'vernieuwd' (Latijn renovata) kan dus zowel betrekking hebben op kerk als op vrede. In het Latijn zijn dergelijke dubbele mogelijkheden niet ongebruikelijk, maar vaak met opzet aangebracht. Hier is dit misschien ook wel met opzet gebeurd. Dat maakt zo'n tekst interessanter.

Tekst middenstuk: LVDOVICO PAROCHO HVNC PRIORE  
TRALATO SVVPOSITO POPVLO CONCVRRENTE PIEQUE  
SOCIO LEO DECANVS POSVIT

Vertaling middenstuk: Deken Leo plaatste deze [steen] tijdens het pastoraat van Lodewijk, nadat de vorige [steen] was overgebracht en eronder was gezet, terwijl het volk in vrome eensgezindheid samenstroomde.

Chronogram middenstuk:  $2 \times D = 1000$ ;  $7 \times C = 700$ ;  $4 \times L = 200$ ;  $9 \times V = 45$ ;  $6 \times I = 6$ . Samen 1951.

De maker van deze twee chronogrammen in Melderslo heeft een knap stukje werk afgeleverd. Bijvoorbeeld: hij mocht in de tekst in het midden het woord 'steen' (Latijn lapidem) niet noemen, want dan schoot hij meteen vanwege de letters M, D, L en I 1551 jaar te ver door. Maar zoals hij het formuleerde, kon lapidem inderdaad wegblijven.

Een chronogram maken was heel moeilijk. Want er mocht geen letter met een getalswaarde teveel of te weinig in de tekst zitten. Er mocht bijvoorbeeld hoogstens één M in voorkomen, want anders zat je al in het jaar 2000. Soms bleek dit te moeilijk voor de maker van zo'n chronogram. Als er dan te veel letters met getalswaarde waren, loste men dit op door alleen die welke mochten meetellen, een andere kleur te geven of bijvoorbeeld alleen daarvoor een hoofdletter te gebruiken. Maar de maker van de teksten op de steen van Melderslo is er maar liefst twee keer in geslaagd precies uit te komen. Zo zit er in de tekst om de steen heen inderdaad één M, in de tekst in het midden geen, maar daar vind je twee keer een D.

Bij deze eerste steen deed zich als enige van de onderzochte stenen bovendien nog een extra probleem voor: de beschikbare oppervlakte. Er staan namelijk op deze steen niet één maar twee chronogrammen. Een op de rand rondom en een in het middenstuk. Dat betekende dat deze ruimtes met hetzelfde lettertype helemaal

gevuld moesten worden met alle beperkingen die een chronogram toch al eigen zijn. Dat is prima gelukt.

## Sevenum – Fabianus en Sebastianus met 1954 verborgen

Tekst: + IstaM fVror hostls + perVastaVIt hanC pLebs + pla DenVo  
paraVIt regl + CoeLI CVI VIVVnt +



*Eerste steen Sevenum.*

Vertaling: De gewezen [kerk] heeft de vijandelijke geweldpleging totaal verwoest. Deze nieuwe [kerk] heeft het vrome volk weer opgebouwd ter ere van de Koning des Hemels, voor wie zij leven.

Chronogram: 1 x M = 1000; 1 x D = 500; 3 x C = 300; 2 x L = 100; 9 x V = 45; 9 x 1 = 9. Samen 1954.

Merk op, dat ook hier zich het probleem voordeed dat er maar één M in de tekst mocht voorkomen. En dus staat ecclesiam, het Latijns woord voor kerk, niet als zodanig in de tekst. Dat zou immers eCCLESlaM zijn en dat betekent dat er 1251 (MCCLI) jaren zouden zijn toegevoegd! Maar vanwege de vrouwelijke vormen istam en hanc moest het ook hier de goede verstaander duidelijk zijn, dat deze woorden betrekking hadden op het weggelaten vrouwelijke ecclesiam.

### **Tijdsgeest**

In een volgende bijdrage gaan we in op de eerste steen van Grubbenvorst die op 27 april 1952 geplaatst zou zijn. En zullen we conclusies trekken. Onze hypothese op dit moment is dat eerste stenen met chronogrammen na de Tweede Wereldoorlog in de mode kwamen. ◀

# VENLOSE PEPERKOEKEN VOOR DE VROUWE VAN WYLICH-LOTTUM

*Huub Hendrix*

De Venlose peperkoek is een heel oud gebak en komt in documenten al vroeg voor, zoals bijvoorbeeld in de stadsrekening van 1452. Ook liet het Venlose stadsbestuur in 1533 bij bakker Wolter van Roestern peperkoeken bakken die bestemd waren voor de stadhouder.<sup>1)</sup> Het gebruik van peperkoeken is een eeuwenoude Venlose traditie, en zoals we zullen zien werden de Venlose peperkoeken ook ingezet als relatiegeschenk voor de echtgenotes uit de familie van Wylich-Lottum, in archiefbronnen genoemd vrouwe van Grondstein. Deze familie was destijds eigenaar van Baersdonck en mede grondheer voor de helft van Grubbenvorst.

De beide grondheren te Grubbenvorst, zowel de bezitters van het Grebbense als het Baersdonckse deel, bezaten ook rechten aan de andere kant van de Maas te Velden. Het Sint Jacobs Gasthuis van Venlo was behand aan een boerderij gelegen in het buurtschap Hasselt te Velden. Deze “behandingen” werden geregistreerd in het tijnsboek van de bezitters van Baersdonck. Dit boek bevindt zich in het archief van Schloss Haag, eigendom van de familie Van Hoensbroek tevens de laatste adellijke grondheren van het Huis Grebber en Baersdonck te Grubbenvorst. Deze voormalige grondheren zijn ook nu nog de bezitters van Schloss Haag gelegen bij het Duitse stadje Geldern. Na het faillissement van de familie van Wylich-Lottum in de 18<sup>de</sup> eeuw kochten de Van Hoensbroeks het andere deel van Grubbenvorst het Baersdonckse deel aan. Buiten de registratie van de behandingen werd ook een ander grondheerlijkrecht de incasso van tijns ten behoeve van de grondheer van het Baersdonckse deel in dit register geregistreerd. De behandingen gebeurde volgens oud gebruik met twee handen, wat er eenvoudig op neer kwam dat twee personen geregistreerd moesten staan bij het betreffende onroerend goed. Kwam een van hen te overlijden dan moest er weer een nieuw persoon geregistreerd c.q. behand worden. Bij elke behandeling moest men een in het verleden vastgesteld bedrag aan de grondheer betalen. Vaak zien we dat jonge kinderen behand werden, natuurlijk met de verwachting dat deze langer zouden leven dan een ouder persoon.

Welnu, in 1606 moest voor het Jacobs Gasthuis de zoon van Jan de Putz, ook Jan genoemd, behand worden met de Veldense boerderij tegen betaling van twintig gulden. Dit bedrag kon het Sint Jacobs Gasthuis voor oude mannen niet meteen opbrengen. Er werd uitstel gevraagd bij de grondheer Johan Christoffel van Wylich mede heer tot Grubbenvorst, en heer tot Grondstein en Lottum. Ook na bemiddeling door het stadsbestuur bleef de betaling nog even uit met als reden geldgebrek door de forse belastingen die de stad had moeten opbrengen. Toen uiteindelijk de behandeling van Jan de Putz in 1606 plaats vond deed de stad twee peperkoeken cadeau voor de vrouwe van Grondstein. Hiervoor gebruikte de Venlose bakker dit keer wel een bijzondere bakvorm.<sup>2)</sup>

Bovenstaande detail uit het tijsboek betreffende de behandeling en vermelding van de peperkoeken en de vermelding van de gebruikte wapens hierop. Er werden dus twee peperkoeken gebakken voor de vrouwe van Grondstein voorzien van het wapen van de heer Johan Christoffel van Wylich-Lottum en het stadswapen van Venlo.

ehrlig gelag wins, und fur mein g. Frow vann  
 Grundstein, ten negen kunden, dar mint g. frow  
 und der stat Vendlo wapen up steht, und monss.  
 Rijsswich sampt Fuirden die beide kuecken met up  
 Huedt genomen, und avn die XX gulden sal ich mehr

ehrlig gelag wins, und fur mein genedige Frow vann  
 Grundstein etc. twe peper kueken, dar mins genedige hern  
 und der stat Vendlo wapen up steht, und monss.  
 Rijsswich sampt Fuirden die beide kuecken met up  
 Huedt genomen, und avn die XX gulden sal ich mehr



De gebruikte wapens op de peperkoeken in 1606 zagen er als volgt uit. (uiteraard in reliëf en de kleur van de koeken).



*Links het familiewapen van Wylich, keper met ring en rechts de leeuw met het anker het stadswapen van Venlo.*

De echtgenotes van de heren van Wylich noemde men vrouwe van Grondstein, in dit geval in 1606 betreft het Anna Quadt van Wickrath tot Soppenbroeck. Al eerder komen we de titulatuur van vrouwe van Grondstein tegen zoals bij de stiefmoeder van Johan Christoffel van Wylich. Deze Catharina van Assendelft was de 3<sup>de</sup> echtgenote van Christoffel van Wylich, en weduwe van Willem van Lockhorst. Van haar is een paneeltje bekend uit de schilderijenverzameling van Willem Vincent van Wittenhorst, kasteelheer van Ter Horst. Zijn echtgenote Wilhelmina van Bronckhorst had het paneeltje verworven uit haar eerdere huwelijk met Bernardus van den Bongaert heer van Nijenrode. De verwantschap van Wilhelmina van Bronckhorst met de familie Van Lockhorst kwam doordat de moeder van haar eerdere echtgenoot Bernardus van den Bongaert, ofwel haar schoonmoeder, een lid uit deze familie Van Lockhorst was. <sup>3)</sup>



*Schilderij van Catharina van Assendelft, weduwe van Lockhorst en Wylich-Lottum, vrouwe van Lottum, Grubbenvorst, Grondstein en Hueth. Schilder: Maerten van Heemskerck (Haarlem 1498-1574) <sup>4)</sup> Olieverf op hout 37 x 28 cm, Inv. nr. 1768 LG. Privatbesitz (= von Fürstenberg uit Herdringen) Origineel in Westfälisches Landesmuseum für Kunst und Kulturgeschichte Domplatz 10 48143 Munster.*

## Catharina van Assendelft, stiefmoeder van Johan Christoffel van Wylich-Lottum



Ook bij de behandeling in 1620 en 1640 door het Sint Jacobs Gasthuis gingen de betalingen vergezeld van twee peperkoeken voor de vrouwe van Grondstein. Maar van de bakvorm met het Wylich wapen werd geen gebruik meer gemaakt. Bij deze vermeldingen staat alleen dat de koeken voorzien waren van het Venlose stadswapen.<sup>5)</sup> De reden dat we het eenvoudige wapen de keper met ring van de familie Van Wylich niet meer aantreffen op de peperkoeken zou kunnen zijn dat het familiewapen twee jaar later in 1608 aanzienlijk is aangepast. Zie het lakzegel van Johan Christoffel van Wylich-Lottum dat hierbij is afgebeeld.<sup>6)</sup> Reden hiervoor was zijn benoeming tot vrijheer en de verheffing van Lottum tot baronnie door hertog Albert van Oostenrijk in 1608. Overigens het hoofdverblijf van de Van Wylichs-Lottum is altijd het kasteel Hueth bij Bienen geweest, gelegen tussen Emmerich en Rees aan de oude Rijnarm. Wat het kasteeltje Grondstein betreft, dit was door huwelijk van de grootvader van Johan Christoffel van Wylich met Elisabeth van Buderich in bezit gekomen van de familie van Wylich-Lottum. Op de plek waar het kasteel Grondstein lag in de buurt van Elten is tegenwoordig een modern melkveebedrijf gevestigd. Wel kunnen we er ons een beeld van vormen omdat van kasteeltje Grondstein een gravure bekend is.



*Gravure van Paul van Liemden 1762 naar J. de Beijer.  
(collectie auteur)*



Het hiervoor genoemde goed Hasselt te Velden, waaraan het Sint Jacobs Gasthuis werd behand is in 1752 door de opvolgers van de familie Van Wylich-Lottum, de baron van Quad, verkocht aan de baron van Gelder te Arcen<sup>7)</sup> ◀

- 1) *Janssen M. Venlosche peperkoek, Maasgouw 1880, pagina 304.*
- 2) *Schloss Haag, inv.nr. 358, Tijns- en Lijfgewinsboek Baersdonck, folio 201 en 201 verso.*
- 3) *Holleman Mr. F.A., Dirk van Assendelft schout van Breda en de zijnen. Zutphen 1953, pagina 299. Afbeelding Catharina van Assendelft op pagina 292, plaat nummer 19.*
- 4) *Cuppen Y. ,Schilderijen uit de verzameling Wittenhorst, pagina 105, Horst (1983). Boers-Goosens Marion, Schilderijenverzameling van baron Willem Vincent van Wyttenhorst, Oud Holland 117 (3/4): 181-243 (2004).*
- 5) *Schloss Haag, inv.nr. 358, Tijns- en Lijfgewinsboek Baersdonck, folio 202 verso.*
- 6) *RHCL, Maastricht, Schepenbank Lottum, inv.nr. 3729, 1670 augustus 30, Zegel Johan Christoffel van Wylich-Lottum, 17 x 21 mm, 1 en 4 keper en ring van Wylich, 2 en 3 Grondstein, midden schildje Lottum, kruis met 9 bollen.*
- 7) *Schloss Haag, inv. nr. 358, Tijns- en Lijfgewinsboek Baersdonck, folio 432 verso.*

# GEGEVENS GEKOPPELD IN DE OUDHEIDKAMER

*Jan van den Meerendonk*

Jarenlang werk door vrijwilligers van de Oudheidkamer (onderdeel van museum De Kantfabriek) gewerkt aan het digitaliseren van gegevens over de inwoners van de gemeente Horst over het tijdvak 1797 t/m 1940. Het betreft:

- bevolkings-registers en -tellingen, van 1797 t/m 1940,
- DTB in Excel, ( doop-trouwen-begraven )
- kadaster 1825 in Excel en 1843 met leggers,
- tranchot- en kadasterkaarten,
- eigenaars-bewoners der huizen 1860-1870-1880 en 1895,
- hoofd- en ambachtsgeld (belastingen) 1761 en 1764 met veldnamen
- conversie van wijknummers naar straatnaam met

Bij de voormalige Oudheidkamer van Horst, die is ondergebracht bij Museum De Kantfabriek bij de Documentatie afdeling Genealogie en streekgeschiedenis, zijn we al jaren bezig met het ontcijferen en digitaliseren van officiële handgeschreven teksten.

Het gaat om de gegevens van Volkstellingen en bevolkingsregisters van de gemeente Horst aan de Maas tussen 1797 en 1940.

Sinds kort zijn hier ook de kadastrale gegevens aan toegevoegd.

Op deze wijze krijgen we een unieke verzameling van gegevens over personen, hun huisvestigingsgeschiedenis, beroepen, geboorte, huwelijk en overlijden ( DTB ) van 1800-1940.

Ook de conversie van de wijknummers naar straat met huisnummer is nu toegevoegd.

Deze gegevens zijn ondergebracht in Excel bestanden, dat zodanig is opgebouwd dat er talloze sorteert en opzoekmogelijkheden tot uw beschikking staan. De structuur is standaard Excel en dus voor een grote groep gebruikers toegankelijk.

Gezocht kan worden op naam, beroep, wijk/adres, waar vandaan gekomen, waar naartoe vertrokken, leeftijden, samenstelling van de inwoners en/of gezin.

Dit zeer uitgebreide bestand is gratis toegankelijk voor geïnteresseerd publiek in de voormalige Oudheidkamer, die

ondergebracht is in het documentatiecentrum van **Museum de Kantfabriek, Amerikaanseweg 8, te Horst.**

Deze afdeling is gratis te bezoeken gedurende de openingstijden van het Museum en de aanwezige vrijwilligers zijn graag bereid om u met raad en daad terzijde te staan.

**Volkstellingen/registers in Excel;**

[1797](#) volkstelling Horst en Sevenum

[1802](#) volkstelling Horst

[1812](#) volkstelling Horst

[1797](#) + 1802 + 1812 samenstelling

[1812 + 1815](#) samenstelling

[1829](#) t/m 1839 bevolkingsregister Horst

[1840](#) t/m 1849 bevolkingsregister Horst

[1850](#) t/m 1859 bevolkingsregister Horst

[1860](#) t/m 1869 bevolkingsregister Horst

[1870](#) t/m 1894 bevolkingsregister Horst

[1895](#) t/m 1921 bev.register  
Griendtsveen

**Fotobestanden, deels in Excel;**

[1895](#) t/m 1919 bevolkingsregister

[1920](#) t/m 1940 bevolkingsregister

**in Excel;**

[1799](#) t/m 1945 DTB (geb.huw.overl.)

[Alle](#) 1797 t/m 1894 namen in één  
bestand

[1797](#) bev. lijst Département de la Roer

[Tranchot kaarten](#) van Maastricht tot Nijmegen

[Kadasterkaarten](#) 1843 ev Horst en aangr. gem.

[Kadaster](#) 1825 in Excel met koppeling kaarten

[Leggers](#) van het kadaster Horst

[1825](#)-eigenaar-bewoner Horst

[1870](#)-eigenaar-bewoner Horst

[1880](#)-eigenaar-bewoner Horst

[1895](#)-eigenaar-bewoner Horst

[1825](#), 1860, 1870, 1880, 1895 overzicht

[Conversie](#) huisnr. tot wijknr. 1969-'62'-'48-1940

**Belastingen;**

[1761](#) belastingen

[1764](#) schattingen, hoofd- en ambachtsgeld

[1807](#)-1940 betreft scholen en onderwijs Horst

**[Familiekronieken](#)**

[1802](#) schatboek Blitterswijck van H.Wijnhoven

**Mail voor aanvullingen en opmerkingen naar:**

Jan van den Meerendonk

[jvandem@gmail.com](mailto:jvandem@gmail.com)

# ZOEKTOCHT NAAR EEN CRYPTTE

*Xavier van Dijk*

Het is u waarschijnlijk niet ontgaan dat in de St. Lambertuskerk van Horst onderzoek wordt gedaan naar een ondergrondse grafkelder – een cryptte. Omdat ik hier in een vroeg stadium bij betrokken raakte en alle ins en outs meegekregen heb, doe ik hier verslag van de huidige stand van zaken van deze zoektocht. Zou het lukken om de cryptte te vinden?

## Inleiding

Het is alweer bijna 1½ jaar geleden, op 27 april 2017, dat ik werd gebeld door Arie Stas. Hij was een documentaire aan het maken over de St. Lambertuskerk van Horst. Tijdens gesprekken met de deken de Graaf-Woutering bleek dat er zich een cryptte in de kerk moet bevinden. Hierin was de familie Van Wittenhorst bijgezet, de voormalige bewoners van het trotse kasteel Ter Horst. Tevens bleek dat al geruime tijd ,met name ook bij de deken, ideeën bestonden om de cryptte op één of andere manier weer zichtbaar te maken. Het grote probleem was dat niemand de locatie van de cryptte kende. Wellicht dat een archeoloog daarbij kon helpen; op deze manier raakte ik betrokken bij de zoektocht. Er werd een klein groepje onderzoekers samengesteld, dat de zoektocht zou overzien en uitvoeren.

In de cryptte zijn voorname inwoners van Horst begraven:

- 1- Willem Vincent van Wittenhorst († 1674), de grote verbouwer van het kasteel, bestuurder van het ambt Kessel en kunstliefhebber bij uitstek;
- 2- zijn eerste vrouw Wilhelmina van Bronckhorst (†1672);
- 3, 4- dochters Anna Wilhelmina († 1671) en Anna Maria († 1738), uit Willem Vincents tweede huwelijk met Catharina van Bocholtz;
- 5- Antoon Udalrik van Frésin († 1724), echtgenoot van Anna Maria.

Wellicht zijn er nog vier andere overledenen (her)begraven in de cryptte, namelijk Johan (de oude) van Wittenhorst, hij vervulde een belangrijke politieke rol in Gelre († 1569), Johans tweede vrouw Josina van Wees († 1572), Jan Willem van Wittenhorst († 1715, zoon van Willem Vincent en Catharina van Bocholtz) en Theodoor



van Wou († 1679). De laatste overleed op het kasteel tijdens een bezoek aan Catharina van Bocholtz.

### **Verwarring en verbazing**

In mei 2017 hadden we een meevaller: in het archief van Museum de Kantfabriek werd een kopie van de opgravingstekening van de voormalige kerk gevonden. Die was in april 1947 gemaakt door prof. Renaud, autoriteit op het gebied van kasteel- en kerkonderzoek. Dit was op zichzelf al mooi nieuws, omdat de archeologische wereld deze verloren waande. Eén van de ontdekkingen was dat een L-vormig gearceerd gebied was aangegeven. Dit was enkele vierkante meters groot. Het woord 'grafkelder' was er duidelijk leesbaar bij geschreven en liet geen onduidelijkheid bestaan over de functie. Het grote probleem was dat ik geen koppeling kon maken tussen deze opgravingstekening en de huidige kerk. Waar moesten we deze grafkelder zoeken? Had prof. Renaud zich wellicht niet vergist met zijn grafkelder, aangezien hij geen muurresten had getekend? Was deze niet uitgebroken tijdens de nieuwbouw, of was die met puin of alleen met zand opgevuld? Waren de stoffelijke resten verwijderd en herbegraven? Was het wel de grafkelder van de familie Van Wittenhorst? Vragen te over... De ontdekte opgravingstekening was genummerd als 'Blad 2'. Het noodlot bleek toe te slaan. Het "Blad 1" ontbrak, de tekening waarop mogelijk kadastrale situatie kon staan. Wellicht boden de nieuwbouwtekeningen uit 1950 van de huidige kerk en elders beschikbare kadastrale gegevens uitkomst. Die worden beheerd in het gemeentearchief in Venlo. Dus, ik toog met Arie en de deken naar Venlo. Al snel lagen daar de benodigde papieren op tafel, maar helaas. Ook deze gegevens waren ontoereikend om de locatie van de crypte goed te bepalen. We leken op een dood spoor te zitten. Gelukkig bleek het met de deskundige inzet van Ben Keijsers, architect van de parochie, en Hans Meskers, oud medewerker van de gemeente, mogelijk om eerdere optekeningen van de kerk en topografische kaarten van de kerk en omgeving op elkaar te leggen. Zo kregen we eind december 2017 toch een idee van de ligging van beide kerkgebouwen ten opzichte van elkaar.

Ondertussen waren er ook andere informatiebronnen opgedoken. De oude kerk was in de loop der tijd vele malen verbouwd. In 1924

werd het priesterkoor aangepakt, want dit liep – oneerbiedig gezegd – als een modeshowachtige Bühne tot bijna de halverwege de kerk. Dit werd als storend ervaren, zodat dit koor werd ingekort en verlaagd. Daarbij stootte men op een grafkelder. De pastoors van Meerlo en Broekhuizenvorst hebben de aangetroffen grafkelder in een publicatie beschreven. De grafkelder was ongeveer 2,50 meter lang, 1,85 meter breed en 2,30 meter hoog en bevatte vijf loden kisten. Op de grond stonden drie kisten, twee grote en een kleine. Ook waren twee ijzeren dwarsbalken aanwezig, met daarop nog eens twee kisten. Drie kisten zijn opengemaakt. Van het kleine kistje is de laag stof afgeveegd, waardoor de inscriptie 'Willemina' zichtbaar werd. Deze naam, foutief gespeld, heeft betrekking op Anna Wilhelmina van Wittenhorst, het dochtertje van Willem Vincent en Catharina van Bocholtz († 1671). Dit kistje is toen met een hamer (!) geopend, waarbij een klein stukje schedel en wat stof (kleding?) is gezien. Daarna is het kistje zo goed en kwaad als kon, weer dicht gemaakt. Tevens lagen nog elf schedels en beenderen in de crypte. Zou een deel daarvan afkomstig kunnen zijn van Johan (de oude) van Wittenhorst, diens tweede vrouw Josina van Wees, Jan Willem van Wittenhorst (zoon van Willem Vincent en Catharina van Bocholtz) en Theodoor van Wou? Er is in 1992 gelukkig nog meer informatie gedocumenteerd. Op 16 juli 1992 is met een pendel (elders een wichelroede genoemd) onderzoek gedaan in de kerk. De loden grafkisten zouden zijn gelokaliseerd, namelijk in de linkerhelft en vooraan in het middenschip, tussen banken 2 en 5 en dicht bij het middenpad.

### **Harde gegevens**

Het probleem met pendelonderzoeken is dat niet kan worden gecontroleerd of de uitkomst correct is. De plek van de crypte bleef onduidelijk. Er waren echter twee manieren waarop we de plek konden bepalen, of daar in elk geval meer zich op konden krijgen. Ten eerste konden we geofysisch onderzoek uitvoeren, waarbij we holtes, funderingen, puinconcentraties en dergelijke onder de kerkvloer in kaart konden brengen. Ten tweede konden we een opgraving uitvoeren, maar het was ondoenlijk en niet reëel om de kerk daartoe enkele maanden te sluiten. Toch besloten we om in juni 2018 een kleine opgraving te voeren; niet in de kerk, maar in het atrium. Daarbij wilden we de oostelijke hoeken van de oude kerktoren vinden en zo de koppeling tussen de huidige kerk en haar

voorganger staven. Waren we überhaupt wel op de juiste plek aan het zoeken? Op 9 juni begonnen we vol goede moed met enkele enthousiastelingen. Na enkele uren hadden we de zuidoostelijke hoek te pakken, en de week erop volgde de noordoostelijke hoek. We wisten nu dat we in december 2017 een vrij goede registratie van beide kerkgebouwen hadden gemaakt, en dat die slechts decimeters moest worden aangepast.

### **Bovennatuurlijke krachten?**

We hadden honderden scherven keramiek en scherven ruitglas, spijkers, duizenden stukken steen en twee graven gevonden. Dit was allemaal leuk en aardig, maar waar lag onze crypte? Ik besloot mijn wetenschappelijke scholing even terzijde te leggen en mijn toevlucht te nemen tot het bovennatuurlijke. Een kennis van me is bedreven in het lopen met een wichelroede, en het vergde niet veel moeite om hem over te halen om ons te helpen. Op 12 juni hadden we ons antwoord: de crypte zou moeten liggen in het westelijke deel van de kerk, rechts (zuidelijk) van het middenpad. Dit kwam niet overeen met de ligging van het pendelonderzoek uit 1992, aangezien beide locaties 10-15 m uit elkaar lagen.

Op 4 juni had ik inmiddels een nieuwe belangrijke informatiebron gekregen: een kopie van een brief van deken De Bie aan architect Boosten, getekend 22 november 1950. Hij meldde de architect dat midden op de bouwplaats van de kerk een verhoging uitsteekt – de grafkelder van de familie Van Wittenhorst. Hij vroeg om de grafkelder niet te slopen indien die te hoog zou blijken, maar te verlagen en er een nieuw dek op te leggen. Dit zei ons dat het welhaast zeker was dat de crypte nog aanwezig was, en dat die ook nog toegankelijk zou moeten zijn. De architect zou een dergelijk expliciet verzoek immers niet snel naast zich neerleggen, zeker niet een verzoek van zijn opdrachtgever.

Op 18 juli moest ik voor onderzoek naar de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort, waar de documentatie van de opgraving uit 1947 werd bewaard. Tot mijn stomme verbazing vond ik daar de originele opgravingstekening, waarvan een kopie een jaar eerder in Museum de Kantfabriek was ontdekt! Helaas ontbrak ook nu een kadastrale situatie. Voor de ligging van beide kerken ten opzichte van elkaar hielp dit ons niet. Wel bleek al snel dat prof.

Renaud zich niet had vergist met de grafkelder: dit woord stond prominent en duidelijk vermeld in een rood gearceerd hoekig vlak. Blijkbaar had hij hier een bakstenen gewelf gezien. De interpretatie van grafkelder is zo bijzonder, dat hij duidelijke redenen moet hebben gehad om die als zodanig te vermelden. Het kan niet om iets anders gaan.

### **Een laatste ontdekking (voorlopig)**

Soms komen dingen samen, ook in Horst. Half augustus kwam ik de tweede werkdag na mijn vakantie thuis en vond daar een bouwtekening van de kerk die was opgeduikeld in het kerkarchief (!). De tekening leek op het eerste gezicht onbeduidend te zijn, namelijk voor een buisleiding voor kabels van het orgel. Maar toen ik het grote vel openvouwde, viel mijn mond open van verbazing. Vrijwel midden in de kerk, iets asymmetrisch onder het middenpad, was een rechthoekige ruimte ingetekend waarbij doodleuk 'grafkelder' stond vermeld. Dit was waar we al die tijd naar hadden gezocht! De oriëntatie, vorm en formaat kwamen overeen met de opening van de crypte in 1924. Bovendien waren enkele stippellijnen en twee smalle, taps toelopende rechthoeken afgebeeld; dit zijn twee ijzeren dwarsbalken en de twee grafkisten die daarop stonden. Zelfs de oriëntatie van de grafkisten kwam overeen met de tekening uit 1992. Er zat echter een addertje onder het gras. Het ging om een ontwerptekening. Was de kerk wellicht opgeschoven in de loop van het ontwerptraject of was de bouw precies uitgevoerd conform ontwerp? De twijfel bleef knagen...

### **Hoe nu verder?**

Onderzoek is zelden makkelijk. Je hebt te maken met versnipperde informatie, het ontbreken van direct betrokkenen, bronnen die elkaar tegenspreken, bronnen die ontoegankelijk zijn, en informatie die in eerste instantie onbelangrijk lijkt, kan waardevol blijken, et cetera. Je kunt het dan ook zelden alleen doen. Op dit moment hebben we vijf plekken waar de crypte van de familie Van Wittenhorst kan liggen:

- 1-het hoge priesterkoor, dat in 1924 is verlaagd en ingekort
- 2-de plek van het pendelonderzoek uit 1992
- 3-de plek van het wichelroedeonderzoek uit 2018
- 4-de plek op de ontwerptekening van de buisleiding voor kabels voor het kerkorgel
- 5-de plek van grafkelder op de opgravingstekening uit 1947

Het is overigens niet vreemd dat in een kerk meerdere grafkelders zijn, omdat er ook hoge geestelijken regelmatig werden begraven. Maar vier? De exacte plek van de crypte van de familie Van Wittenhorst blijft voorlopig dus een vraagteken. Hoewel dit na ruim een jaar onderzoek wellicht teleurstellend klinkt, is er ook positief nieuws. Alle informatie die we nu hebben, hoe weerbarstig, vol tegenspraken en versnipperd ook, wijst erop dat de crypte in de huidige kerk ligt. Ondertussen is ons onderzoeksgroepje bezig om financiën te zoeken om het geofysisch onderzoek alsnog te kunnen uitvoeren.



Figuur 1.  
Willem Vincent van Wittenhorst (†1674).



Figuur 2.  
Wilhelmina van Bronckhorst (†1672).





Plattegrond van de huidige St. Lambertuskerk met daarop haar voorganger (oranje), het hoge priesterkoor dat in 1924 is verlaagd en ingekort (groen), de oudste stenen kerk (blauw) en de mogelijke locaties van de crypte van de familie Van Wittenhorst (nrs 1 t/m 5).

*Gegevens: B. Keijsers, Horst, bewerkt door X. van Dijk.. ◀*



Wiel Beckers  
Rijwielservice

van Merwijkstraat 47  
5961 SB Horst  
telefoon: 077-3986332

wielbeckersrijwielservice.nl

openingstijden: maandag t/m vrijdag; 19.00-20.00 uur



## **Geplande activiteiten 2018-2019:**

### **19 september 2018:**

Lezing over: "De betekenis van de Romeinen in Limburg"

### **7 november 2018:**

Lezing over: "Herdenking einde Wereldoorlog I"

### **12 december 2018:**

Lezing over: "Geschiedenis van het vermenigvuldigen"

### **9 januari 2019:**

Bezoek en rondleiding St. Lambertuskerk

### **30 januari 2019:**

Lezing over Leopold Hafmans

### **13 maart 2019:**

Jaarvergadering

### **10 april 2019:**

Lezing over het document "800 jaar Horst"

### **13 april 2019:**

Eendaagse excursie.

## **LEZINGEN, CURSUSSEN en EXCURSIES**

De verslagen van de lezingen en excursies worden na de lezing of excursie op de website van het LGOG kring Ter Horst geplaatst. [www.lgogterhorst.nl](http://www.lgogterhorst.nl). Mocht u niet in de gelegenheid zijn de website te raadplegen, dan kunt u contact opnemen met de secretaris.

# BESTUUR LGOG KRING TER HORST

## **Voorzitter:**

*Dhr. drs. M.P.G.M. van den Munckhof, (Marcel)*  
*Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Tel: (077)3981833*  
[vdmunckhof.m@gmail.com](mailto:vdmunckhof.m@gmail.com)

## **Secretaris en vice-voorzitter:**

*Dhr. P.J.T. Vissers, (Jan)*  
*Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Tel: (077)3984140*  
[secretariaat@lgogterhorst.nl](mailto:secretariaat@lgogterhorst.nl)

## **Penningmeester:**

*Dhr. P. Jakobs R.T., (Peter)*  
*Mgr Aertsstraat 54, 5866 BJ Swolgen. Tel: 0637437188*  
[peter.jakobs.swolgen@gmail.com](mailto:peter.jakobs.swolgen@gmail.com)

## **Lid:**

*Mw. W.J.G. Seuren-Keijsers, (Mien)*  
*De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Tel: (077)4671443*  
[pwa.seuren@home.nl](mailto:pwa.seuren@home.nl)

## **Lid:**

*Dhr. ing. P.J.M. Jakobs, (Pieter)*  
*Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077)3986873*  
[lgog@lgogterhorst.nl](mailto:lgog@lgogterhorst.nl)

## **Lid:**

*Dhr. A.H. Snellen (Arie)*  
*Nieuwe Baan 6, 5865 AN Tienray. Tel: (0478)692196*  
[arie48@ziggo.nl](mailto:arie48@ziggo.nl)

## **Lid:**

*Dhr J Hesen (Jan)*  
*Albert Schweitzerstraat 2, 5961 HC, Horst. Tel. (077) 3988036*  
[he120133@telfortglasvezel.nl](mailto:he120133@telfortglasvezel.nl)

## **Verspreiding convocaten/persberichten:**

*Dhr. drs. W.J. Moorman, (Wim)*  
*Pastoor Notermansstraat 11, 5964 AG, Meterik. Tel: (077)3981606*  
[wim.moorman@hetnet.nl](mailto:wim.moorman@hetnet.nl)